herpy

GECKOR

Turnip-tailed gecko

Thecadactylus rapicauda

En av Amerikas största geckor: en nattaktiv väntjägare utan rörliga ögonlock, med lodräta pupiller, blå tunga och en svans som växer ut tjock som en rova efter ett förlorat. Arten är utbredd från Mexiko till Brasilien, men är sällsynt i terrarier, och det finns bara få pålitliga uppgifter om skötsel.

Familj: Phyllodactylidae Tidigare namn: *Gekko rapicauda; Gekko laevis; Platydactylus theconyx*

FAKTARUTA

DJURET

Vuxenstorlek	**9-13 cm** nos-kloaklängd
Vikt	**16-40 g**
Livslängd	**8-12 år**
Aktiv	**På natten**
Levnadssätt	**Trädlevande**
Biotop	**Torrskog och regnskog**
Svårighetsgrad	**Viss erfarenhet**

SKÖTSEL

Min. terrarium	**60 × 45 × 90 cm** L × B × H för 1 vuxet djur
Temperatur, dag	**25-28 °C**
Värmeplats	**30-31 °C**
Temperatur, natt	**21-24 °C**
Luftfuktighet	**60-80 %**
UVB	**Valfritt**
Föda	**Insekter**
Hålls	**Ensamma eller parvis**

AVEL

Fortplantning	**Äggläggande**
Kullstorlek	**1-2 ägg**
Inkubation	**150-200 dagar** vid 24-28 °C

SKYDD OCH PAPPER

CITES	**Ej listad**
EU-bilaga	**Ej listad**
IUCN	**Livskraftig (LC)**

Om arten

Thecadactylus rapicauda är en stor, kraftigt byggd gecko. Vuxna djur mäter 9-13 cm från nos till kloak och upp till omkring 23 cm med svansen, och honorna är något större och kraftigare än hanarna. Vuxna djur väger typiskt 16-40 g. Huvudet är platt med en smal hals, och de stora ögonen har lodräta, elliptiska pupiller och inga rörliga ögonlock. Munnen är orange på insidan, tungan är blå, och läppfjällen är vita med svarta kanter. Tårna är breda och platta och förbundna av hud vid roten, och under dem sitter en dubbel rad breda hästlameller. De är så effektiva att djuret klättrar uppför glas utan svårighet.

Färgen går från ljus till mörk grå och gråbrun till gulaktig eller orange med mörka tvärband, och djuret kan byta färg efter humör och temperatur. På dagen är det oftast ljusare än på natten. Teckningen liknar lav och bark och gör djuret nästan osynligt på en trädstam.

Artnamnet *rapicauda* betyder rovsvans och syftar på svansens form. Geckon använder svansen som fettdepå och kan kasta den till försvar. Den nya svansen växer ut tjock och knölig vid roten, och det är den som har gett namnet. När djuret känner sig hotat viftar det med svansen, öppnar munnen och visar den blå tungan, och fortsätter det att provoceras biter det hårt. Arten kan också kvittra i serier om 12-25 snabba klick, som används för att markera revir.

Arten beskrevs 1782 under namnet *Gekko rapicauda* och har sedan burit flera andra namn. År 2007 skildes en nära besläktad art från Amazonas från den, och det har pekats på att bestånden i den sydvästra delen av utbredningsområdet kanske utgör en dold art. Skötsel i fångenskap är inte beskriven lika detaljerat som för de vanliga terrariegeckorna, och livslängden i fångenskap är inte dokumenterad; geckor av samma storlek blir 8-12 år.

Utbredning och livsmiljö

Thecadactylus rapicauda lever i tropiska Amerika, från södra Mexiko (Chiapas, Tabasco och Yucatánhalvön) genom Belize, Guatemala, Honduras, Nicaragua, Costa Rica och Panama och vidare in i Sydamerika: Colombia, Ecuador, Venezuela, Guyana, Surinam, Franska Guyana och stora delar av brasilianska Amazonas. Arten finns inte i Bolivia, och förekomsten i Peru är inte bekräftad.

Den finns också på många öar: Trinidad och Tobago, Isla Margarita, Aruba, Curaçao, Bonaire, Los Testigos och flera av Små Antillerna. Det har diskuterats om ö-bestånden är ursprungliga, men genetiska undersökningar tyder på att de är det. Typlokalen, som ursprungligen bara angavs som de amerikanska öarna, har senare avgränsats till Paramaribo i Surinam.

> **Naturlig utbredning:** Mexiko, Belize, Guatemala, Honduras, Nicaragua, Costa Rica, Panama, Colombia, Ecuador, Venezuela, Guyana, Surinam, Franska Guyana, Brasilien, Trinidad och Tobago, Aruba, Curaçao, Karibiska Nederländerna, Antigua och Barbuda, S:t Lucia och Grenada.

LIVSMILJÖ

Geckon lever i fuktig låglandsskog, men också i torr skog, i öppna områden med spridda träd och i savann, så länge det finns tillräckligt med föda. På fastlandet lever den framför allt på stammarna och i kronorna och ses upp till omkring 20 m upp i träden. På dagen gömmer den sig under lös bark, i springor och hål i träd, under döda palmblad, i vildväxande klängväxter och i bromelior. Den använder också klipphål och stenrösen.

Arten är inte rädd för människor och går gärna in i byggnader, där den är lättare att få syn på än i skogen. Den är nattaktiv och kommer fram under de första timmarna efter mörkrets inbrott, och enstaka djur ses aktiva sent på eftermiddagen på stammens skuggiga sida. I det vilda ligger kroppstemperaturen på omkring 24-29 °C och följer luft- och underlagstemperaturen. Aktiviteten verkar kräva minst omkring 23 °C. Yngeltiden infaller under regntiden från maj till september.

Skötsel

TERRARIET

Ett enskilt djur behöver ett terrarium på minst 60 × 45 × 90 cm (längd × bredd × höjd), och ett par minst 70 × 70 × 90 cm. Det finns bara få erfarenheter av arten i fångenskap, så måtten bygger på de allmänna kraven för nattaktiva, klättrande geckor från fuktiga trakter. Djuret är tungt för en gecko och klättrar lodrätt på stammar, så höjd och stabila klättermöjligheter betyder mer än golvyta.

Inred med tjocka stammar, korkrör och korkbark som djuret kan krypa in i, under och bakom, och med många gömmen på olika höjder. Djuret sover gärna i trånga springor mot en yta, så gömmena bör sitta tätt. Växter med stora blad ger skugga och håller kvar fukten. Som botten passar en lätt fuktig blandning av kokosfiber och ogödslad jord, som honan också kan gräva ned ägg i.

Terrariet ska ha god ventilation och vara väl stängt, för djuret rör sig normalt långsamt men kan vara blixtsnabbt när det blir skrämt.

TEMPERATUR

Arten är aktiv inom ett relativt snävt temperaturområde. På dagen ska det vara 25-28 °C med en något varmare plats på 30-31 °C högst upp i terrariet, och på natten 21-24 °C. Under omkring 23 °C är djuret inte aktivt.

Ge hellre en jämn värme i den övre delen av terrariet än en kraftig spotlight, och mät med en digital termometer både högt och lågt. Undvik kraftiga värmelampor, som torkar luften och kan bränna ett djur som kryper in i en springa nära dem.

LUFTFUKTIGHET OCH VATTEN

Arten behöver hög luftfuktighet. Håll den på 60-80 %: fukten stiger efter en sprayning på kvällen och sjunker under dagen. Låt botten torka lite mellan sprayningarna, så att det inte uppstår mögel.

Geckon dricker sannolikt droppar från blad och väggar, som andra arter i samma grupp. Ställ också fram en låg skål med friskt vatten, som byts regelbundet, även om det inte är dokumenterat att djuret använder den.

Läs mer: Luftfuktighet, sprayning och ventilation

LJUS OCH UVB

Arten är nattaktiv och gömmer sig i mörka springor på dagen, så UVB är inte nödvändigt när fodret får kalk och D3-vitamin. Om du vill ge ett svagt UVB-ljus, se till att det finns gott om skugga och gömställen, så att djuret själv kan välja att hålla sig undan ljuset. Ge en fast dygnsrytm med omkring 12 timmars ljus och 12 timmars mörker, gärna styrd av en timer. Använd inte starka spotlampor, och låt natten vara mörk.

Läs mer: Ljus och UVB Läs mer: Kalk, vitaminer och tillskott

UTFODRING

I det vilda är arten en väntjägare med ett mycket brett födoval. Mageninnehåll från vilda djur visar gräshoppor, kackerlackor, skalbaggar, fjärilar, spindlar och skorpioner, och den tar i sällsynta fall också små grodor och ödlor. Den föredrar stora bytesdjur, som den slår mot underlaget innan den sväljer dem hela. Därför kan fodret i fångenskap vara förhållandevis stora insekter: stora syrsor, gräshoppor och kackerlackor.

Hur ofta och hur mycket ett djur ska matas är inte dokumenterat. Som tumregel för större insektsätande geckor matas vuxna djur 2-3 gånger i veckan och unga oftare. Pudra fodret med kalk, och använd regelbundet kalk med D3-vitamin. Djuret äter också sin egen avstötta hud. Enstaka djur slickar då och då lite mogen frukt eller fruktgröt, men arten lever nästan uteslutande av insekter.

Läs mer: Foderdjur: hållning och avel

BETEENDE OCH HANTERING

Djuret är långsamt och lugnt när det inte är hotat, men kan vara kvickt och aggressivt när det störs. Det kan bita hårt, och svansen kastar det vid ringa tryck. Vissa djur vänjer sig vid att hanteras, men ett skrämt djur är snabbt och hoppigt, så håll hanteringen på ett minimum. I naturen har bara omkring en tredjedel av djuren aldrig förlorat svansen, och två tredjedelar har en nyvuxen svans.

Socialt är arten lugnare än man skulle tro. Den är fredlig mot andra geckor och sina egna ungar, och flera hanar kan hållas tillsammans om det inte finns honor i närheten. Två stora hanar kan dock kasta svansen under våldsamma uppgörelser. Håll djuret enskilt eller som par, och ha alltid mer än ett gömme. När djuret sover ligger det ofta hoprullat så att det liknar en liten huggorm.

Avel

KÖNSMOGNAD OCH KÖNSBESTÄMNING

Honorna är större och kraftigare byggda än hanarna, men storleksskillnaden är liten. Hur könen säkrast känns igen från varandra är inte dokumenterat. Könsmogna hanar mäter 10-13 cm från nos till kloak, och honorna är könsmogna från omkring 9 cm. Åldern vid könsmognad är inte dokumenterad.

PARNING

Parningssäsongen följer regntiden från maj till september. Det finns inga detaljerade uppgifter om hur ett par bäst förs samman. En sval period före parningssäsongen verkar hjälpa, men hur sval och hur länge är inte dokumenterat. Hanarna kan ropa högt och länge under parningstiden. Håll djuren åtskilda tills de ska i avel, och håll uppsikt över paret, så att en hona inte blir biten eller stressad. Regntiden i det vilda talar för att efterlikna en något fuktigare och varmare period under sommarhalvåret.

ÄGGLÄGGNING OCH KULLAR

Honan lägger ett ägg åt gången, sällan två, växelvis från de två äggstockarna. Äggen är nästan runda med hårt skal. I det vilda gräver honan ner dem i lätt fuktigt underlag eller gömmer dem i trädstammar och under bark. Ge henne en djup låda med lätt fuktigt underlag och dolda platser under bark. Hur många kullar en hona kan lägga per år är inte dokumenterat.

INKUBATION

Erfarenheterna av ägg i fångenskap är få. Äggen kläcks efter omkring 150-200 dagar, beroende på temperatur och fukt. Flytta äggen försiktigt och utan att vända dem till en box med lätt fuktig vermikulit eller perlit, och håll dem vid omkring 24-28 °C, det temperaturområde djuren är aktiva i. En beprövad kläckningstemperatur är inte dokumenterad, så ha tålamod, och kassera inte ägg som fortfarande ser friska ut.

UPPFÖDNING AV UNGAR

Det finns bara få erfarenheter av uppfödning av arten. Ungarna är förhållandevis stora och mäter omkring 4 cm från nos till kloak vid kläckningen. Håll dem var för sig i små, fuktiga terrarier med gömställen och små insekter, och spraya dagligen. Ge dem foder som pudrats med kalk, och följ tillväxten. Ungarna har en svartvitbandad svansspets, som de lyfter från underlaget när de blir störda.

Hälsa och vanliga misstag

Det finns nästan ingen dokumentation om sjukdomar hos arten i fångenskap. Punkterna här bygger på erfarenheter av geckor i allmänhet:

- Förlorad svans efter hantering, tryck eller slagsmål. Svansen växer ut igen, men som en tjock, knölig svans.
- Kalkbrist och benskörhet, särskilt hos ungar och äggläggande honor, om fodret inte tillsätts kalk.
- Mögel och hudproblem, om substratet är ständigt vått och ventilationen är dålig.
- Parasiter: en binnikemask finns i tarmen hos de flesta vilda djur, så låt undersöka nyinköpta djur för parasiter.
- Stress och bristande aptit, om det inte finns tillräckligt med gömställen eller om temperaturen är för låg.

Sök veterinär med erfarenhet av reptiler om djuret tappar i vikt, slutar äta eller verkar slött.

Fråga alltid dina kunniga bekanta

Guiden är ett bra ställe att börja på, men den kan inte ersätta erfarenhet. Djur är olika, och mycket av det viktigaste lär man sig av dem som har hållit arten i åratal. Prata med en uppfödare, en erfaren djurhållare eller en veterinär med kunskap om kräldjur och groddjur innan du skaffar djuret - och igen om något verkar fel.